

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

Altay v. Turcia (nr. 2) - [11236/09](#)

Hotărârea din 9.4.2019 [Secția a II-a]

Articolul 8

Articolul 8-1

Respectarea vieții private

Prezența unui funcționar în timpul consultărilor dintre deținut și avocatul său: *încălcare*

Articolul 6

Proceduri civile

Articolul 6-1

Ședință de judecată publică

Ședință de judecată orală

Proceduri intentate de către autoritățile unui penitenciar ce au solicitat prezența unui funcționar în timpul consultațiilor deținutului cu avocatul, care au avut loc fără o ședință de judecată orală și fără a fi cerută prezentarea poziției părților: *încălcarea*

În fapt – Reclamantul, un deținut care executa o condamnare pe viață, a primit un colet de la avocatul său care conținea articole, cum ar fi o carte și un ziar, despre care tribunalele naționale au reținut că nu aveau legătură cu dreptul la apărare și că nu trebuiau să-i fie predate. Administrația penitenciarului a depus o cerere la procuror prin care a solicitat aplicarea secțiunii 5 din Legea nr. 5351 în cazul reclamantului, secțiune care prevedea prezența unui funcționar în timpul consultărilor dintre un deținut și avocatul său. În cadrul unei examinări efectuate pe baza dosarului, tribunalul național a dat curs cererii, fără să fi avut loc o ședință de judecată și fără să fie solicitate observații din partea reclamantului sau a avocatului său.

În drept

Articolul 8: Articolul 8 includea dreptul fiecărei persoane de a-i aborda pe ceilalți pentru a stabili și dezvolta relații cu aceștia și cu lumea exterioară, adică dreptul la o „viață socială privată”, și putea include activități profesionale sau activități desfășurate într-un context public. Exista, prin urmare, o zonă de interacțiune a unei persoane cu ceilalți, chiar și într-un context public, care putea intra sub incidența „vieții private”. Comunicarea unei persoane cu un avocat în contextul asistenței juridice se încadra în câmpul de aplicare al vieții private, de vreme ce scopul unei astfel de interacțiuni era de a-i permite unei persoane să ia decizii în cunoștință de cauză cu privire la viața sa. De cele mai multe ori, informațiile comunicate avocatului implicau chestiuni intime și personale sau probleme delicate. Prin urmare, rezulta că fie în contextul asistenței pentru litigii civile sau penale, fie în contextul solicitării de consultanță juridică generală, persoanele care consultau un avocat se puteau aștepta în mod rezonabil ca comunicarea lor să fie privată și confidențială.

Cu privire la conținutul comunicării și la privilegiul acordat relației avocat-client, în contextul persoanelor private de libertate, nu exista niciun motiv pentru a se face diferență între categoriile distincte de corespondență cu avocații care, indiferent de scopul lor, vizau chestiuni cu caracter privat și confidențial. Limita dintre corespondența privind litigiul vizat și cea cu caracter general era deosebit de greu de trasat și corespondența cu un avocat putea viza chestiuni care aveau puțin sau nu aveau nimic de-a face cu litigiile.

Acest principiu era aplicabil *a fortiori* în cazul comunicării orale, față în față, cu un avocat. Prin urmare, rezulta că, în principiu, comunicarea orală și corespondența dintre un avocat și clientul său erau privilegiate în baza articolului 8.

În ciuda importanței sale, dreptul la o comunicare confidențială cu un avocat nu era absolut, ci putea fi supus unor restricții. Marja de apreciere a statului reclamat în evaluarea limitelor admisibile ale ingerinței în confidențialitatea consultării și a comunicării cu un avocat era îngustă, deoarece numai circumstanțele excepționale, cum ar fi prevenirea comiterii de infracțiuni grave sau de încălcări majore ale siguranței și securității închisorii puteau justifica necesitatea limitării acestor drepturi. Convenția nu interzicea impunerea anumitor obligații asupra avocaților care puteau viza relațiile cu clienții lor. Acesta era cazul, în special, acolo unde existau probe credibile privind participarea unui avocat la comiterea unei infracțiuni sau în legătură cu eforturile de combatere a anumitor practici. Totuși, în această privință, era esențial să se prevadă un cadru strict pentru asemenea măsuri, deoarece avocații ocupau o poziție esențială în administrarea justiției și puteau, în virtutea rolului lor de intermediari între justițiabili și tribunale, să fie descriși ca ofițeri ai dreptului.

În cazul reclamantului, tribunalele naționale au făcut trimitere la secțiunea 59 din Legea nr. 5275 ca bază juridică pentru ingerința lor în confidențialitatea întâlnirilor reclamantului cu avocatul său. Acestea au reținut, în acest sens, că comportamentul avocatului era incompatibil cu profesia de avocat în măsura în care i-a trimis reclamantului cărți și periodice care nu aveau legătură cu apărarea.

Totuși, secțiunea 59 din Legea nr. 5275 era o măsură excepțională care conținea o listă exhaustivă de circumstanțe în care confidențialitatea comunicării avocat-client putea fi restricționată. Conform acestei dispoziții, numai atunci când se părea din documente sau din alte materiale că privilegiul de care se bucurau un deținut și avocatul său era folosit ca mijloc de comunicare cu o organizație teroristă, sau pentru comiterea unei infracțiuni sau pentru a pune în pericol în vreun alt fel securitatea instituției, putea fi dispusă prezența unui funcționar al închisorii în timpul întâlnirilor dintre avocat și client.

Interceptarea corespondenței doar pentru că nu se referea la dreptul la apărare nu era prevăzută în această secțiune ca motiv pentru restricționarea confidențialității consultării unui avocat. A conchide altfel ar contraveni înțelesului clar al textului dispoziției și ar însemna că orice corespondență cu un avocat care nu era legată de apărare putea conduce la impunerea unei astfel de măsuri grave, fără nicio limitare în timp.

În cazul reclamantului, deși litera și spiritul prevederii normative naționale în vigoare la data evenimentelor erau suficient de precise – cu excepția lipsei limitelor temporale ale restricției – interpretarea și aplicarea acestora de către tribunalele naționale în circumstanțele cauzei reclamantului au fost vădit nerezonabile și, prin urmare, imprevizibilă, în înțelesul articolului 8 § 2. Rezultă că o astfel de interpretare extensivă a dispoziției interne în prezenta cauză nu a fost conformă cu exigențele Convenției privind legalitatea.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Articolul 6

(a) *Cu privire la aplicabilitate* – Era evident că articolul 6 nu era aplicabil sub aspect penal în aceste proceduri, deoarece reclamantul nu era acuzat pentru a răspunde. Întrebarea consta în aplicabilitatea laturii civile a articolului 6 § 1.

Legislația internă relevantă le acorda deținuților dreptul de a comunica în mod confidențial cu avocații lor, în conformitate cu Regulamentul European al Penitenciarelor. Rezulta că ar putea exista o „dispută asupra unui drept”, în sensul articolului 6 § 1. Cu privire la caracterul civil al dreptului în cauză, Curtea a dezvoltat o abordare extensivă, potrivit căreia latura „civilă” acoperea cazuri care puteau să nu pară inițial să vizeze un drept civil, dar care puteau avea repercusiuni directe și semnificative asupra unui drept privat patrimonial sau nepatrimonial care îi aparținea unei persoane. Prin această abordare, latura civilă a articolului 6 era aplicabilă într-o varietate de litigii care puteau fi clasificate în dreptul intern ca litigii de drept public.

Cu privire la procedurile instituite în contextul închisorii, unele restricții privind drepturile deținuților intrau în sfera „drepturilor civile”. Substanța dreptului în discuție, care privea capacitatea reclamantului de a discuta în privat cu avocatul său, avea un caracter predominant personal și individual, un factor care a adus această dispută mai aproape de sfera civilă. De vreme ce o restricție privind capacitatea fiecărei părți de a-și acorda

pe deplin confidențialitatea reciprocă ar frustra o mare parte din utilitatea exercitării acestui drept, Curtea a conchis că aspectele legate de dreptul privat al disputei predominau față de cele de drept public. Articolul 6 § 1 era aplicabil, așadar, în latura sa civilă.

(b) *Cu privire la fond* – În procedurile referitoare la contextul închisorii, puteau exista motive practice și politice pentru stabilirea unor proceduri simplificate care să trateze diferite probleme care puteau apărea în fața autorităților relevante. Curtea nu a exclus posibilitatea efectuării unei proceduri simplificate prin intermediul procedurilor scrise, cu condiția respectării principiilor unui proces echitabil garantat de articolul 6 § 1. Totuși, chiar și în cadrul unei astfel de proceduri, părțile trebuiau să aibă cel puțin posibilitatea de a solicita o ședință de judecată publică, chiar dacă tribunalul putea refuza cererea și putea organiza ședința în camera de consiliu.

În cazul reclamantului, nu a avut loc nicio ședință de judecată orală în niciun moment al procedurilor naționale. În conformitate cu legislația internă, procedurile s-au desfășurat pe baza dosarului și nici reclamantul, nici reprezentantul său ales nu au putut participa la ședințele acestora. Prin urmare, faptul că reclamantul nu a solicitat în mod explicit o ședință de judecată era de o importanță redusă, de vreme ce normele de procedură relevante nu prevedeau nicio excepție, în cadrul sancțiunilor disciplinare. Normele relevante privind procedura din fața curților cu jurați în aceste tipuri de litigii indicau faptul că problema organizării unei ședințe de judecată trebuia hotărâtă din oficiu de către curtea de jurați. Cu alte cuvinte, reclamantul nu a fost obligat să solicite o ședință de judecată și nu se putea considera, în mod rezonabil, că acesta a renunțat la dreptul său.

Decizia de a restrânge dreptul reclamantului la întâlniri confidențiale cu avocatul său a fost luată de către tribunalul național fără a fi asigurată contradictorialitatea și fără a fi obținute susținerile reclamantului. În apărarea reclamantului din fața curții de jurați, obiecțiile sale față de această decizie au fost rezolvate, de asemenea, exclusiv pe baza dosarului, fără a se organiza o ședință de judecată, chiar dacă obiecțiile reclamantului se refereau la aspecte factuale și juridice. Curtea cu jurați a avut competență deplină să aprecieze faptele și dreptul relevant și să pronunțe o hotărâre definitivă prin care să anuleze decizia tribunalului de primă instanță, dacă ar fi dat curs contestației reclamantului. Desfășurarea unei ședințe de judecată i-ar fi permis curții cu jurați să își formeze o impresie despre suficiența bazei factuale pentru examinarea cauzei și a problemelor juridice ridicate de reclamant.

Date fiind circumstanțele – având în vedere efectul combinat al caracterului necontradictoriu al procedurii în fața tribunalului de punere în executare, gravitatea măsurii impuse și lipsa unei ședințe de judecată fie în fața tribunalului de executare, fie în fața contestației în fața curții cu jurați –, cazul reclamantului nu a fost judecat în conformitate cu exigențele articolului 6 § 1.

Concluzie: încălcare (în unanimitate).

Articolul 41: 2.000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

(Vezi și *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia* [MC], [55391/13](#) et al., 6 noiembrie 2018, [Nota informativă 223](#))